

ХЕРМАН ХЕСЕ
ПРЕОБРАЖЕНИЯТА НА
ПИКТОР

Превод от немски: Венцеслав Константинов, —

chitanka.info

Едва пристъпил в рая, Пиктор се изправи пред едно дърво, което бе едновременно и Мъж, и Жена. Пиктор поздравя със страхопочитание дървото и запита: „Да не си ти дървото на живота?“ Но когато вместо дървото понечи да му отвърне змията, той се обърна и продължи нататък. Цял се превърна в зрение, всичко толкова му харесваше. Ясно усещаше, че е в родината си, пред първоизвора на живота.

И пак видя дърво, което бе едновременно и Слънце, и Луна. И рече Пиктор: „Да не си ти дървото на живота?“

Слънцето кимна и се засмя, Луната кимна и се усмихна.

Най-дивните цветя го гледаха с множество багри и лъчи, с множество лица и очи. Някои му кимаха и се смееха, други му кимаха и се усмихваха, трети не му кимаха и не се усмихваха: мълчаха опиянени, сякаш вгълбени, сякаш в собствения си мирис потопени. Едно пееше люлякова песен, друго пееше теменужна приспивна песен. Едно от цветята имаше големи сини очи, друго му напомняше за първата любов. Едно ухаеше като градината на детството, като майчиния глас се носеше сладостният му мирис. Друго му се усмихна и в миг протегна към него извит червен език. Той го близна — имаше вкус на нещо силно и диво, на смола и мед, а също и на женска целувка.

Сред всички тия цветя стоеше Пиктор, изпълнен с копнеж и плаха радост. Сърцето му, сякаш камбана, ехтеше размерно, туптеше безспирно. Ламтеше към неznайното, към вълшебно безкрайното неговият див ламтеж.

Видя Пиктор кацнала птица, видя я кацнала в тревата, облята с многоцветни лъчи, сякаш красивата птица притежаваше всички цветове на дъгата. Запита той красивата пъстра птица: „О, птицо, къде е щастието?“

„Щастието ли? — рече красивата птица и се усмихна със златната си човка. — Щастието, приятелю, е навред по земята, в планината и полята, в кристала и в цветята.“

С тези думи веселата птица тръсна пера, кимна с глава, поклати опашка, премигна с очи, усмихна се още веднъж, после застина неподвижно, притихна в тревата и ето: птицата се превърна в цвете, перата ѝ в листа, а ноктите — в корени. Сред багрено озарение, в танцово опиянение тя стана растение. Пиктор гледеше удивен.

И само миг по-късно птицата-цвете раздвижи листа и тичинки; наситила се вече да бъде цвете, тя изгуби корените си, леко помръдна, бавно излитна и се превърна в блестяща пеперуда, която се понесе и зарея без напрежение, цялата просветление, цялата сияйно видение. От учудване Пиктор разтвори широко очи.

Ала новата пеперуда, веселата пъстра птица-цвете-пеперуда, светлото багрено видение, закръжи около изумения Пиктор, заблещука на слънцето, леко като снежинка се спусна на земята, кацна току до нозете на Пиктор, задиша нежно, потрепна с озарени криле и тутакси се преобрази в цветен кристал, от чиито ръбове струеше червена светлина. Искреше прекрасно сред зелените треви и билки червеният скъпоценен камък, искреше ясно като празничен камбанен звън. Но родината му, земните недра, сякаш го зовеше, той започна бързо да се смалява, сякаш всеки миг готов да потъне.

Тогава Пиктор, тласкан от непреодолимо желание, посегна към чезнещия камък и го грабна. Очарован гледаше магическата светлина, която вливаше в сърцето му предчувствие за безмерно блаженство.

Изведнъж от клона на едно изсъхнало дърво се изви змията и изсъска в ухото му: „Камъкът ще те преобрази в каквото поискаш. Бързо му кажи желанието си, преди да е станало късно!“

Пиктор се изплаши, побоя се да не пропусне щастието си. Начаса изрече думата и се преобрази в дърво. Защото неведнъж вече бе пожелавал да е дърво, дърветата всякога му изглеждаха преизпълнени от покой, сила и достойнство.

Пиктор стана дърво. Пусна корени в земята, издигна се във висината, покараха листа и клони, и той бе тъй доволен. С жадни фибри засмука дълбоко от хладната земя, а високо в синевата развяваше листа. В кората му се заселиха бръмбари, под ствола му — заек и таралеж, в клоните му — птици.

Дървото Пиктор бе щастливо и не броеше годините, които минаваха. Отлетяха много, много години, преди да забележи, че щастието му не е пълно. Бавно се научи да вижда с очите на дърво. Най-сетне стана зрящ и се натъжи.

Защото съгледа, че около него в рая повечето същества се преобразяваха много често, че всичко течеше в някакъв вълшебен поток на вечно преображение. Видя цветя да се превръщат в скъпоценни камъни или да прелитат като пъстри птици. Видя край

себе си внезапно да изчезват дървета: едно се стопи в поточе, друго се превърна в крокодил, трето като риба, весела и млада, изпълнена с наслада, заплува надалече в речната прохлада, с бодри сетива, та с време игри нови в нови форми да начене. Слонове заменяха облика си с канари, жирафи се преобразяваха в цветя.

Ала самият той, дървото Пиктор, оставаше все едно и също, не можеше повече да се преобразява. Откак осъзна това, щастието му се изпари; започна да старее и постепенно да придобива онзи изморен, сериозен и угрижен вид, който можем да наблюдаваме при множество стари дървета. Но нали същото виждаме всеки ден и при конете, птиците, хората — при всички земни твари: не притежават ли дарбата на преобразението, с време започват да тъгуват и линеят, а красотата им да чезне.

Ето че един ден из това кътче на рая се залута девойка с руса коса и синя рокля. Като пееше и танцуваше, русокосото момиче тичаше под дърветата, то никога досега не бе помисляло да пожелае дарбата на преобразението.

Я някоя умна маймунка ще се усмихне подире ѝ, я някой храст нежно ще я погали с вейките си, я някое дърво ще ѝ подхвърли цвят, орех или ябълка, но тя не забелязваше нищо.

Когато дървото Пиктор съзря девойката, обзе го безкраен копнеж, стремеж към щастие, какъвто никога досега не бе изпитвал. А същевременно го изпълни дълбок размисъл, понеже му се струваше, че собствената му кръв го зове: „Помисли! Припомни си в този час целия свой живот, намери смисъла, иначе ще стане много късно и никога вече щастието не ще дойде при теб.“ И той се подчини. Спомни си целия свой път, човешките си години, странстването си към рая, и особено оня миг преди да стане дърво, оня чуден миг, когато взе в ръце вълшебния камък. Когато му се откри възможността за всяко преобразование и животът в него пламтеше както никога! Спомни си птицата, която му се бе усмихнала, дървото със Слънцето и Луната и го обзе предчувствието, че тогава нещо бе пропуснал, нещо бе забравил, и че лош е бил съветът на змията.

Девойката долови в листата на дървото Пиктор шумолене, погледна нагоре към него и с внезапна болка в сърцето усети как в нея се пробуждат нови мисли, нови желания, нови мечти. Привлечена от незнайна сила, тя седна под дървото. То ѝ се стори самотно, самотно и

тъжно, ала наред с това и красиво, затрогващо и благородно в безмълвната си тъга; сладостно ѝ прозвуча песента на тихо шумолящата му корона. Тя се облегна на грапавия ствол, усети как дървото дълбоко потръпна и почувства същата тръпка в собственото си сърце. Странна болка прониза сърцето ѝ, по небосклона на душата ѝ преминаха облаци, от очите ѝ бавно закапаха едри сълзи. Но какво бе това? Защо трябваше така да страда? Защо сърцето ѝ напираше да разкъса гърдите и да се слее с него, да прелее в него, в красивия самотник?

Дървото леко потрепера чак до корените, тъй поривисто събираше то цялата си жизнена сила, насочваше я към девойката в пламенно желание за единение. Ах, защо ли, надхитрен от змията, се бе обрекъл да бъде завинаги самотно дърво! О, колко сляп и безразсъден се бе показал! Нима наистина нищо не знаеше, нима бе тъй чужд на житейската тайна? Не, още тогава смътно я беше предчувствал... Ах, с печал и дълбоко прозрение си спомни сега за дървото, което бе едновременно и Мъж, и Жена!

Прелетя една птица, червена и зелена, прекрасна и безстрашна, прелетя в дъга. Девойката я видя как лети, видя как от човката ѝ падна нещо, което заблестя като кръв червено, като жар озарено, то падна в зеления знак, засия в зеления знак като зрак, червеното му сияние я привлече тъй силно, че девойката се наведе и вдигна червения къс. Беше кристал, беше скъпоценен гранат, който разпръсва всеки мрак.

Едва девойката пое в бялата си ръка вълшебния камък и начаса се изпълни желанието, завладяло сърцето ѝ. Красивото момиче изчезна, сякаш потъна в земята и стана едно с дървото, покара от ствола му като млад и здрав клон, израсна бързо и се извиси към него.

Сега всичко беше хубаво, светът беше в ред, едва сега Пиктор намери рая. Вече не беше старо, угрижено дърво, сега запя високо: „Пиктория, Виктория“.

Беше се преобразил. Ала този път бе постигнал истинското, вечното преображение, защото от една половина беше станал едно цяло и отсега нататък можеше да се преобразява безкрай. Вълшебният поток на сбъдновението течеше постоянно в кръвта му, той щеше вечно да има дял в ежечасно възникващото Творение.

Пиктор стана сърна, стана риба, стана човек и змия, облак и птица. Ала във всеки образ беше едно цяло, съставено от двама,

носеше в себе си Слънце и Луна, Мъж и Жена, течеше по земята като река-близнак, блестеше на небето като двойна звезда.

1922

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.